

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/સેકન્ડ અપીલ નં. ૧૮૯/૨૦૨૫

વિથ

સિવિલ એપ્લિકેશન (ફોર સ્ટે) નં. ૧/૨૦૨૪

ઈન આર/સેકન્ડ અપીલ નં. ૧૮૯/૨૦૨૫

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સંજીવ જે. ઠાકર

સહી/-

=====

| રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર | હા | ના |
|-----------------------|----|----|
|                       |    |    |

=====

પટેલ કાનુભાઈ ભેંકાભાઈ

વિરુદ્ધ

પટેલ શારદાબેન રણછોડભાઈ અને અન્ય

=====

**ઉપસ્થિતિ:**

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી બી.કે. રાજ (૩૭૯૪)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૨, ૩, ૪, ૫ તરફે શ્રી હેનિલ એમ. શાહ (૧૦૬૭૭)

=====

**કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સંજીવ જે. ઠાકર**

**તારીખ : ૧૩/૦૬/૨૦૨૫**

**મૌખિક ચુકાદો**

૧. હાલની સેકન્ડ અપીલ દીવાની કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૦૮ (ટૂંકમાં ‘સીપીસી’) ની કલમ ૧૦૦ હેઠળ એડિશનલ સીનિયર સિવિલ જજ, વલસાડ દ્વારા રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટ નં. ૯/૨૦૨૧ માં પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૦૧.૧૧.૨૦૨૧ ના ચુકાદા અને હુકમનામાની પુષ્ટિ કરતા એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, વલસાડ દ્વારા રેગ્યુલર સિવિલ અપીલ નં. ૧૧/૨૦૨૧ માં પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને હુકમનામાને પડકારતા દાખલ કરવામાં આવી છે.

૨. સંક્ષિપ્તતા અને સુવિધા ખાતર, પક્ષકારોને દાવામાં તેમના મૂળ મોભા મુજબ સંદર્ભિત કરવામાં આવે છે.

૩. હાલની સેકન્ડ અપીલમાં ઉપસ્થિત થતી ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે વાદીએ એવા આધાર પર રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટ દાખલ કર્યો હતો કે વાદી અને પ્રતિવાદીના પિતા તથા તેમના પરિવારના સભ્યો વચ્ચે સારા સંબંધો હતા અને બંને પક્ષકારો દાવાના પેરા નં. ૧ અને ૨ માં જણાવેલી મિલકતનો પરસ્પર

અદલાબદલો કરવા સંમત થયા હતા. વાદીનો એવો કેસ છે કે વાદી અને પ્રતિવાદી વચ્ચે જમીનનો સદર અદલાબદલો તેમની પરસ્પર સમજૂતી અને મુક્ત ઈચ્છા મુજબનો હતો અને વાદી તથા પ્રતિવાદીએ રેકૉર્ડમાં દાવાવાળી મિલકતની માલિકી બદલવા માટે તારીખ ૧૫.૦૩.૧૯૮૩ ના પત્ર દ્વારા મામલતદાર સમક્ષ અરજી કરી હતી અને મામલતદારે તારીખ ૨૩.૦૯.૧૯૮૩ ના પત્ર દ્વારા પક્ષકારો વચ્ચેના અદલાબદલાને અમલમાં મૂકવાનો ઇનકાર કરતો હુકમ કર્યો હતો.

૪. વાદીનો એવો કેસ છે કે ત્યારબાદ પ્રતિવાદીએ કોઈને કોઈ બહાને જમીનની તબદીલીના અમલમાં વિલંબ કરવાનું શરૂ કર્યું અને તારીખ ૨૭.૦૧.૨૦૨૧ ના રોજ, વાદીને જાણ થઈ કે દાવાવાળી મિલકત પ્રતિવાદી દ્વારા વેચવામાં આવી રહી છે અને તેથી, વાદીએ ૩૪ એડિશનલ સીનિયર સિવિલ જજ, વલસાડ સમક્ષ દીવાની દાવો નં. ૯/૨૦૨૧ દાખલ કર્યો હતો. પ્રતિવાદી સદર દાવામાં હાજર થયા અને સીપીસીના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ અરજી દાખલ કરી અને દાવા અરજી તથા દાવા અરજી સાથે જોડેલા દસ્તાવેજો ધ્યાને લીધા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટે સદર દાવો કાયદા દ્વારા બાધિત હોવાથી નામંજૂર કર્યો હતો. સદર હુકમથી નારાજ થઈને વાદીએ રેગ્યુલર સિવિલ અપીલ નં. ૧૧/૨૦૨૧ દાખલ કરી હતી અને ટ્રાયલ કોર્ટના તારણોની પુનઃ મૂલવણી કર્યા પછી, પ્રથમ અપીલ કોર્ટે સદર અપીલ નામંજૂર કરી હતી, તેથી હાલની સેકન્ડ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી છે અને અપીલના મેમોમાં સૂચવવામાં આવેલા કાયદાના મહત્વના પ્રશ્નો નીચે મુજબ છે :

“(જ.૧) શું સી.પી.સી. ના ઓર્ડર ૪૧ રૂલ ૩૧ મુજબ મુદ્દાઓ ઘડ્યા વિના અપીલ કોર્ટનો ચુકાદો કાયદાની નજરમાં ટકી શકે તેમ છે?”

(જ.૨) શું ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ દાવો નામંજૂર કરવાનો તારીખ ૦૧.૧૧.૨૦૨૧ નો વાદગ્રસ્ત હુકમ કાયદેસર અને યોગ્ય છે, ખાસ કરીને જ્યારે પ્રતિવાદી દ્વારા ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ કોઈ અરજી કરવામાં આવી ન હતી તેમજ લેખિત નિવેદનમાં દાવો મુદ્દત અધિનિયમ દ્વારા બાધિત છે તેવો કોઈ ચોક્કસ વાંધો લેવામાં આવ્યો ન હતો?

(જ.૩) શું અપીલ કોર્ટ અને ટ્રાયલ કોર્ટ એવું ઠરાવવા માટે યોગ્ય છે કે દાવાનું કારણ વર્ષ ૨૦૨૧ માં નહીં પરંતુ વર્ષ ૧૯૮૩ માં ઉપસ્થિત થયું હતું?

(જ.૪) શું અપીલ કોર્ટનો ચુકાદો અને ટ્રાયલ કોર્ટનો હુકમ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાઓની શ્રેણી દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાના સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ નથી કે મુદ્દત એ કાયદા અને હકીકત બંનેનો પ્રશ્ન છે અને તેથી તે ટ્રાયલમાં ન્યાયનિર્ણય માંગી લે છે?

(જ.૫) શું અપીલ કોર્ટનો ચુકાદો અને ટ્રાયલ કોર્ટનો હુકમ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાઓની શ્રેણી દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાના સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ નથી કે મહેસૂલી નોંધ નામંજૂર કરવી કે મંજૂર કરવી તે મિલકતના

અધિકારો નક્કી કરતી નથી અને તે માત્ર મહેસૂલી હેતુ માટે છે?

(જ.૬) શું અપીલ કોર્ટનો ચુકાદો અને ટ્રાયલ કોર્ટનો હુકમ કાયદેસર રીતે યોગ્ય છે જ્યારે તેઓ એવું ઠરાવે છે કે વર્ષ ૧૯૭૯ થી ૧૯૮૦ માં થયેલી ખેતીની જમીનની તબદીલી એ ટ્રાન્સફર ઓફ પ્રોપર્ટી એક્ટની જોગવાઈઓ વિરુદ્ધ છે?

(જ.૭) શું અપીલ કોર્ટનો ચુકાદો અને ટ્રાયલ કોર્ટનો હુકમ કાયદાની નજરમાં ટકી શકે તેમ છે જ્યારે વર્ષ ૧૯૭૯ થી ૧૯૮૦ માં ખેતીની જમીનની અદલાબદલી કરનારા પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ રદ્દીકરણ કરાર થયો નથી?”

પ. વાદી તરફે વિદ્વાન વકીલે મુખ્યત્વે એવી દલીલ કરી છે કે અપીલ કોર્ટે સીપીસીના ઓર્ડર ૪૧ રૂલ ૩૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ નિર્ણય માટેના મુદ્દાઓ ઘડ્યા વિના સદર અપીલનો નિર્ણય કર્યો છે અને તેથી પણ કાયદાના મહત્વના પ્રશ્નો પર સેકન્ડ અપીલ દાખલ કરવા યોગ્ય છે. વાદી તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે પ્રતિવાદી દ્વારા સીપીસીના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ કોઈ અરજી કરવામાં આવી ન હોવાથી, ટ્રાયલ કોર્ટ સદર અરજીનો નિર્ણય કરી શકી ન હોત કારણ કે લેખિત નિવેદનમાં એવો વાંધો લેવામાં આવ્યો હતો કે દાવો મુદ્દત અધિનિયમ દ્વારા બાધિત છે. વાદી તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે અપીલ કોર્ટ અને

ટ્રાયલ કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકી ન હોત કે દાવાનું કારણ વર્ષ ૧૯૮૩ માં ઉપસ્થિત થયું હતું, કારણ કે વાદીનો એવો કેસ છે કે વાદી વર્ષ ૨૦૨૧ થી મિલકતના કબજામાં છે અને દાવાનું કારણ માત્ર વર્ષ ૨૦૨૧ માં જ ઉપસ્થિત થયું હતું, જ્યારે પ્રતિવાદીઓ અને અજાણ્યા વ્યક્તિઓએ વાદીને દાવાવાળી જગ્યામાંથી બેદખલ કરવાની ધમકી આપી હતી. વાદી તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે દાવા અરજી અને દાવા અરજી સાથે રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજ પુરાવાઓના માત્ર વાંચન પરથી, ટ્રાયલ કોર્ટ અને અપીલ કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકી ન હોત કે વાદી દ્વારા દાખલ કરાયેલ દાવો કાયદા દ્વારા બાધિત છે. વાદી તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે વર્ષ ૧૯૮૩ માં મામલતદારને પત્ર લખ્યા પછી, પ્રતિવાદીઓએ સદર પત્ર અને/અથવા જમીનની અદલાબદલી અંગે મામલતદાર સમક્ષ આપેલી સંમતિ રદ કરી નથી અને જ્યાં સુધી પ્રતિવાદી દ્વારા રદ્દીકરણ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, હાલનો દાવો દાખલ કરવાનું કારણ ચાલુ રહેશે અને ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ અપીલ કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકી ન હોત કે વાદીએ વર્ષ ૧૯૮૩ થી ત્રણ વર્ષની અંદર દાવો દાખલ કરવો પડતો હતો, અને તેથી હાલની સેકન્ડ અપીલમાં કાયદાના મહત્વના પ્રશ્નો સમાવિષ્ટ હોવાથી સેકન્ડ અપીલ દાખલ કરવા યોગ્ય છે.

૬. પ્રતિવાદી તરફે વિદ્વાન વકીલે મુખ્યત્વે એવી દલીલ કરી છે કે દાવા અરજીમાં માંગવામાં આવેલી દાદ વર્ષ ૧૯૮૩ માં થયેલી કથિત સમજૂતીના

વિશિષ્ટ પાલન માટેની છે. વાદીનો એવો કેસ છે કે વર્ષ ૧૯૮૩ માં થયેલી સમજૂતી અને વાદી તથા પ્રતિવાદીના પિતા દ્વારા તારીખ ૧૫.૦૩.૧૯૮૩ ના રોજ લખાયેલા પત્રને ધ્યાનમાં રાખીને, જેમાં વાદી અને પ્રતિવાદીની માલિકીની મિલકતો, જે ખાસ કરીને દાવા અરજીના પેરા નં. ૧ અને ૨ માં જણાવવામાં આવી છે, તેની અદલાબદલી કરવા માટે સ્પષ્ટપણે સંમતિ આપવામાં આવી હતી અને તેથી વાદી વર્ષ ૧૯૮૩ માં થયેલી સમજૂતીના વિશિષ્ટ પાલનની માંગણી કરી રહ્યો છે અને જે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો છે તે વર્ષ ૨૦૨૧ માં દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી, સદર દાવો સંપૂર્ણપણે મુદતબહાર છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે, સીપીસીના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ અરજી દાખલ કરવી જરૂરી નથી અને ટ્રાયલ કોર્ટ સીપીસીના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ તેનો નિર્ણય કરી શકે છે. પ્રતિવાદી તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે દાવા અરજી સંપૂર્ણપણે મુદતબહાર છે કારણ કે દાવાનું કારણ વર્ષ ૧૯૮૩ માં ઉપસ્થિત થયું હતું, જ્યારે મામલતદારે સદર પત્ર નામંજૂર કર્યો હતો અને તેથી વાદી પાસે એકમાત્ર વિકલ્પ એ હતો કે તેમણે દાવાવાળી મિલકતના સંબંધમાં વાદીની તરફેણમાં રજિસ્ટર્ડ દસ્તાવેજ કરાવી આપવા માટે વર્ષ ૧૯૮૩ માં વિશિષ્ટ પાલનનો દાવો દાખલ કરવાનો રહેતો હતો.

૭. પ્રતિવાદી તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે મામલતદાર દ્વારા લખવામાં આવેલા પત્રમાં પણ, જે તારીખ ૨૩.૦૯.૧૯૮૩ ના આંક ૩/૨ થી રજૂ કરવામાં આવ્યો છે, તેમાં મામલતદાર દ્વારા સ્પષ્ટપણે

જાણાવાયું છે કે જમીનની અદલાબદલી માટેની સદર અરજી મામલતદાર દ્વારા ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં અને પક્ષકારો વચ્ચે રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ કરવો પડશે અને તેથી દાવો દાખલ કરવાનું કારણ વર્ષ ૧૯૮૩ માં ઉપસ્થિત થયું હતું. વધુમાં, પેરા ૫ માં દાવાના કારણમાં વાદીએ એમ પણ જણાવ્યું છે કે દાવાનું કારણ ત્યારે ઉપસ્થિત થયું હતું જ્યારે મામલતદારે તારીખ ૨૩.૦૯.૧૯૮૩ ના રોજ લેખિતમાં જણાવ્યું હતું કે વેચાણ દસ્તાવેજ કરવો પડશે અને તેથી, દાવો સંપૂર્ણપણે મુદતબહાર છે.

૮. પ્રતિવાદી તરફે વિદ્વાન વકીલે (૧) નિખિલા દિવ્યાંગ મહેતા અને અન્ય વિ. હિતેશ પી. સંઘવી અને અન્ય, (૨) ધ કોરસપોન્ડન્સ, આરબીએએનએમએસ એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યુશન વિ. બી. ગુણશેખર અને અન્ય, સિવિલ અપીલ નં. ૫૨૦૦/૨૦૨૫, (૩) મૃગેન્દ્ર ઇન્દ્રવદન મહેતા અને અન્ય વિ. અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન, ૨૦૨૪ (૦) એઆઈજેઈએલ-એસસી ૭૩૬૪૭ ના કેસમાં આપેલા ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે, અને એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે હાલની બીજી અપીલમાં કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ નથી અને હાલની બીજી અપીલ નામંજૂર થવાને પાત્ર છે.

૯. સંબંધિત પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા અને અપીલ કોર્ટ દ્વારા પુષ્ટિ કરાયેલા હુકમને ધ્યાનમાં લીધા પછી તેમજ દાવા અરજી અને દાવા અરજી સાથે જોડેલા દસ્તાવેજો ધ્યાને લીધા પછી, નીચે મુજબની સ્વીકૃત હકીકતો છે :

(એ) પ્રતિવાદી દાવાવાળી જમીનના માલિક છે.

(બી) તારીખ ૨૩.૦૯.૧૯૮૩ ના રોજ જમીનની અદલાબદલી માટે મામલતદારને પત્ર લખવામાં આવ્યો હતો.

(સી) મામલતદારે સદર પત્રના પોતાના જવાબમાં જણાવ્યું હતું કે જ્યાં સુધી રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ ન થાય કે જેના દ્વારા દાવાવાળી મિલકત વાદીને તબદીલ કરવામાં આવે, ત્યાં સુધી તેઓ મિલકતના માલિક તરીકે વાદીનું નામ દાખલ કરી શકે નહીં. સદર પત્ર તારીખ ૨૩.૦૯.૧૯૮૩ નો છે.

(ડી) વાદીએ દાવા અરજીમાં જણાવ્યું છે કે હાલનો દાવો દાખલ કરવાનું કારણ ત્યારે ઉપસ્થિત થયું જ્યારે મામલતદારે દાવાવાળી મિલકતની અદલાબદલીનો પત્ર ગ્રાહ્ય રાખવાનો ઇનકાર કર્યો અને પક્ષકારોને દાવાવાળી મિલકતના સંબંધમાં વેચાણ દસ્તાવેજ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો.

(ઇ) વાદીએ વર્ષ ૧૯૮૩ માં થયેલી સમજૂતીના વિશિષ્ટ પાલન માટે માંગણી કરી છે.

૧૦. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, હકીકત એ રહે છે કે વાદી માટે પ્રથમ દાવાનું કારણ વર્ષ ૧૯૮૩ માં ઉપસ્થિત થયું હતું, જ્યારે વાદી અને પ્રતિવાદીઓ દાવાવાળી જમીનની અદલાબદલી કરવા સંમત થયા હતા અને તે મતલબનો પત્ર વર્ષ ૧૯૮૩ માં લખવામાં આવ્યો હતો. સીપીસીના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ

નીચે મુજબ છે :

“૧૧. દાવા અરજી નામંજૂર કરવી.— નીચેના કિસ્સાઓમાં દાવા અરજી નામંજૂર કરવામાં આવશે:—

(એ) જ્યાં તે દાવાનું કારણ પ્રગટ કરતી ન હોય;  
(બી) જ્યાં માંગવામાં આવેલી દાદનું ઓછું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય, અને વાદી, કોર્ટ દ્વારા નિયત કરવામાં આવેલી મુદતની અંદર મૂલ્યાંકન સુધારવા માટે કોર્ટ દ્વારા ફરજ પાડવામાં આવ્યા છતાં, તેમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય;

(સી) જ્યાં માંગવામાં આવેલી દાદનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય, પરંતુ દાવા અરજી અપૂરતા સ્ટેમ્પવાળા કાગળ પર પરત કરવામાં આવી હોય, અને વાદી, કોર્ટ દ્વારા નિયત કરવામાં આવેલી મુદતની અંદર જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર પૂરા પાડવા માટે કોર્ટ દ્વારા ફરજ પાડવામાં આવ્યા છતાં, તેમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય;

(ડી) જ્યાં દાવા અરજીમાંના કથન પરથી દાવો કોઈપણ કાયદા દ્વારા બાધિત જણાતો હોય;

(ઈ) જ્યાં તે બે નકલમાં દાખલ કરવામાં ન આવ્યો હોય;]

(એફ) જ્યાં વાદી નિયમ ૯ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય:

[પરંતુ શરત એ છે કે મૂલ્યાંકન સુધારવા માટે અથવા જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર

પૂરા પાડવા માટે કોર્ટ દ્વારા નિયત કરવામાં આવેલી મુદત લંબાવવામાં આવશે નહીં સિવાય કે કોર્ટ, નોંધવાના કારણોસર, સંતુષ્ટ થાય કે વાદી અસાધારણ પ્રકારના કોઈપણ કારણસર કોર્ટ દ્વારા નિયત કરાયેલ સમયની અંદર મૂલ્યાંકન સુધારવાથી અથવા જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર પૂરા પાડવાથી વંચિત રહ્યો હતો અને આવો સમય લંબાવવાનો ઇનકાર કરવાથી વાદીને ગંભીર અન્યાય થશે.]”

૧૧. સદર જોગવાઈ હેઠળનો ઉપાય એ એક સ્વતંત્ર અને વિશેષ ઉપાય છે જેના દ્વારા જો કોર્ટ સંતુષ્ટ થાય કે આ જોગવાઈમાં સમાર્પિત કોઈપણ કારણોસર કાય વાદી સમાપ્ત થવી જોઈએ, તો રજૂ કરાયેલા પુરાવાના આધારે પુરાવા નોંધવા અને ટ્રાયલ ચલાવવા તરફ આગળ વધ્યા વિના શરૂઆતમાં જ સંક્ષિપ્તમાં દાવો નામંજૂર કરવાની સત્તા કોર્ટને આપવામાં આવી છે.

૧૨. હાલના કેસમાં, દાવા અરજીમાં માંગવામાં આવેલી મુખ્ય દાદ વર્ષ ૧૯૮૩ માં થયેલી સમજૂતીના વિશિષ્ટ પાલન માટેની છે. હાલના કેસમાં દાવા અરજીમાં એવું પ્રતિપાદન કરવામાં આવ્યું છે કે વર્ષ ૧૯૭૯-૧૯૮૦ માં વાદી અને પ્રતિવાદીના પિતા વચ્ચે સારા સંબંધો હતા અને સદર સંબંધોના અનુસંધાનમાં સદર જમીનમાં વાદી અને પ્રતિવાદીના નામોની અદલાબદલી કરીને જમીનની અદલાબદલી અમલમાં મૂકવા માટે મામલતદારને સંયુક્ત અરજી લખવામાં આવી હતી પરંતુ ત્યારબાદ, તારીખ ૨૩.૦૯.૧૯૮૩ ના રોજ મામલતદારે સદર અદલાબદલી અમલમાં મૂકવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને સદર ઇનકારમાં

સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે માત્ર રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ દ્વારા જ મિલકત વાદીના નામે થઈ શકે છે અને દાવો દાખલ કરવા સુધી, વાદીએ મિલકતોની સદર અદલાબદલી અમલમાં મૂકવા માટે કોઈ પગલાં લીધા ન હતા, તેથી દાવાની મુદત ૨૩.૦૯.૧૯૮૩ થી શરૂ થઈ ગઈ હતી અને ત્રણ વર્ષના સમયગાળા પછી એટલે કે ૨૩.૦૯.૧૯૮૬ ના રોજ મુદત પૂરી થઈ ગઈ હતી અને વિશિષ્ટ પાલન માટેનો દાવો પાલન માટે નિયત કરાયેલી તારીખથી ત્રણ વર્ષની અંદર દાખલ કરવાનો હતો અને જો આવી કોઈ તારીખ નિયત કરવામાં ન આવી હોય તો જ્યારે વાદીને જાણ થઈ હોય કે પાલન કરવાનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો છે અને હાલના કેસમાં, મામલતદારે તારીખ ૨૩.૦૯.૧૯૮૩ ના રોજ સદર અદલાબદલીનો ઇનકાર કર્યો હતો અને તેથી મુદતનો સમયગાળો ૨૩.૦૯.૧૯૮૩ થી શરૂ થશે. તેથી ટ્રાયલ કોર્ટ અને અપીલ કોર્ટ સીપીસીના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ દાવા અરજી યોગ્ય રીતે નામંજૂર કરી છે.

૧૩. પ્રતિવાદી તરફે વિદ્વાન વકીલે નિખિલા દિવ્યાંગ મહેતા અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં પેરા નં. ૫, ૧૭, ૧૮ અને ૨૦ માં આપેલા ચુકાદા પર નીચે મુજબ આધાર રાખ્યો છે :

“૫. વાદી-શ્રી હિતેશ પી. સંઘવીએ સિટી સિવિલ કોર્ટ, અમદાવાદમાં શ્રીમતી હર્ષાબેન વિજય મહેતા, શ્રીમતી નિખિલા દિવ્યાંગ મહેતા, શ્રીમતી અમી રાજેશ પરીખ અને શ્રી નિલવ દિવ્યાંગ મહેતા સહિત ચાર વ્યક્તિઓ સામે અનુક્રમે પ્રતિવાદી નં. ૧, ૨, ૩ અને ૪ તરીકે દાવો નં.

૧૭૫૮/૨૦૧૭ દાખલ કર્યો હતો, જેમાં તેમના સ્વર્ગસ્થ પિતા પ્રમોદ કેસુરદાસ સંઘવી દ્વારા કરવામાં આવેલા તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૪ ના વસિયતનામા અને તારીખ ૨૦.૦૯.૨૦૧૪ ના કોડિસિલ તથા તેની તમામ આનુષંગિક કાર્યવાહીઓને રદબાતલ અને અમાન્ય જાહેર કરવા માટે કોર્ટ પાસે નિર્દેશ માંગવામાં આવ્યો હતો તેમજ ઉપરોક્ત વસિયતનામા અને કોડિસિલના અનુસંધાનમાં પ્રતિવાદીઓને કોઈપણ વ્યવહાર કરતા અટકાવવા કાયમી મનાઈદુકમ આપવાની માંગણી કરવામાં આવી હતી.

૧૭. એ હકીકતમાં કોઈ વિવાદ નથી કે વાદીના પિતા દ્વારા તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૪ ના રોજ વસિયતનામું કરવામાં આવ્યું હતું અને રજિસ્ટર કરવામાં આવ્યું હતું અને કોડિસિલ તારીખ ૨૦.૦૯.૨૦૧૪ ના રોજ કરવામાં આવી હતી અને રજિસ્ટર કરવામાં આવી હતી. વાદીએ, દાવા અરજીમાંના પોતાના કથન મુજબ, નવેમ્બર, ૨૦૧૭ ના પ્રથમ અઠવાડિયામાં જ પ્રતિવાદી નં. ૧, ૨ અને ૩ (બહેનો) દ્વારા ઉપરોક્ત વસિયતનામા અને કોડિસિલની જાણકારી મેળવી હતી.

૧૮. હાથ પરના દાવામાં માંગવામાં આવેલી જાહેર કરવાની દાદ અનુચ્છેદ ૫૬ અને ૫૭ હેઠળ આવતી નથી અને તેથી, આવશ્યક ગર્ભિતાર્થ દ્વારા, અનુચ્છેદ ૫૮ આકર્ષિત થશે જે અનુચ્છેદ ૫૬ અને ૫૭ હેઠળ ઉલ્લેખિત સિવાયની અન્ય કોઈ જાહેરાત મેળવવા માટે ત્રણ વર્ષની મુદતની

જોગવાઈ કરે છે. તે જોગવાઈ કરે છે કે આવી જાહેરાત માટે, દાવો કરવાનો અધિકાર પ્રથમ વખત ક્યારે ઉપસ્થિત થાય છે તે તારીખથી મુદત ત્રણ વર્ષની છે.

૨૦. અનુચ્છેદ ૫૮ માં દર્શાવેલ ‘જ્યારે દાવો કરવાનો અધિકાર પ્રથમ વખત ઉપસ્થિત થાય’ શબ્દોનો ઉપયોગ અત્યંત સુસંગત અને મહત્વપૂર્ણ છે. તે સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરે છે કે ત્રણ વર્ષની મુદત એ તારીખથી ગણવાની રહેશે જ્યારે દાવો કરવાનો અધિકાર પ્રથમ વખત ઉપસ્થિત થાય છે.”

સદર હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, સદર દાવામાં માંગવામાં આવેલી પ્રાથમિક દાદ વિશિષ્ટ પાલન માટેની છે અને તેથી, મનાઈદુકમની આનુષંગિક દાદ સ્વતંત્ર દાદ હોવાનું કહી શકાય નહીં અને તેથી પણ ટ્રાયલ કોર્ટ અને અપીલ કોર્ટે સદર દાવા અરજી યોગ્ય રીતે નામંજૂર કરી છે.

૧૪. પ્રતિવાદી તરફે વિદ્વાન વકીલે ધ કોરસપોન્ડન્સ, આરબીએએનએમએસ એજ્યુકેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યુશન (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં પેરા નં. ૧૫.૨ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે :

“૧૫.૨. હાલના કેસમાં, કેસની હકીકતો સાથે ઉપરોક્ત કાનૂની સિદ્ધાંતોની સરખામણી કરતાં, અમને જણાય છે કે સામાવાળાઓનો દાવો

બહુવિધ ઘાતક ખામીઓથી પીડાય છે જે કેસના મૂળ સુધી જાય છે, જે નીચે મુજબ છે :

૧૫.૨.૧. પ્રથમ, સામાવાળાઓ અને અપીલકર્તા વચ્ચે કોઈ કાનૂની સંબંધ નથી. બાનાખત એ દાવાના પક્ષકારો વચ્ચે થયેલું નથી. ટ્રાન્સફર ઓફ પ્રોપર્ટી એક્ટ, ૧૮૮૨ ની કલમ ૭ મુજબ, માત્ર માલિક અથવા તેના દ્વારા અધિકૃત કોઈપણ વ્યક્તિ જ મિલકતની તબદીલી કરી શકે છે. અમે પહેલેથી જ ઠરાવ્યું છે કે બાનાખત એ કરાર હેઠળ પ્રસ્તાવિત ખરીદનારને કોઈ અધિકાર આપતું નથી. તેથી, કુદરતી પરિણામ તરીકે, જ્યાં સુધી વેચાણ દસ્તાવેજ ન થાય ત્યાં સુધી કોઈપણ અધિકાર માત્ર માલિક પાસે જ રહેશે, અથવા બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, મિલકતમાં પોતાના હિતનું રક્ષણ કરવા માટે જરૂરી પગલાં લેવાનો અધિકાર વેચનાર પાસે રહેશે. સામાવાળાઓના મતે, મિલકત વેચનારાઓની છે અને અપીલકર્તાના મતે, મિલકત તેમનામાં નિહિત છે. કરારના આધારે સામાવાળાઓને કોઈ અધિકાર પ્રાપ્ત થયો ન હોવાથી, તેઓ દાવો ચાલુ રાખી શકતા નથી કારણ કે તેમની પાસે કોઈ મોભો નથી. પરિણામે, તેઓ વેચનારાઓના ટાઈટલના સંબંધમાં કોઈ જાહેરાત પણ માંગી શકતા નથી. પરંતુ જ્યારે ટાઈટલ શંકાના દાયરામાં હોય, ત્યારે આ કોર્ટ દ્વારા અનથુલા સુધાકર વિ. પી. બુચી રેડ્ડી (મૃત્યુ પામેલ) ના કાયદેસરના વારસદારો અને અન્ય ના ચુકાદામાં નિર્ધારિત કર્યા મુજબ જાહેરાત માંગવી જરૂરી છે. તેથી,

સામાવાળાઓ/વાદીઓ દ્વારા દાખલ કરાયેલ દાવો ટકી શકે તેમ નથી અને માત્ર વેચનારાઓ જ જાહેરાતની દાદ માટે કોર્ટનો સંપર્ક કરી શક્યા હોત. હાલના કેસમાં, વિચિત્ર રીતે, સામાવાળાઓ/વાદીઓ દ્વારા માંગવામાં આવેલા અધિકારના કોઈપણ અંશને સમર્થન આપવા માટે પણ વેચનારાઓને પક્ષકાર તરીકે જોડવામાં આવ્યા નથી, જે અસ્તિત્વમાં ન હોવાનું અમને જણાયું છે. વધુમાં, સામાવાળાઓ/વાદીઓ વર્ષ ૨૦૧૭ માં ઈન્કમેટેક્સ એક્ટમાં કલમ ૨૬૯એસટી અને કલમ ૨૭૧ ડીએ માં સંબંધિત સુધારો દાખલ કરવા છતાં રોકડમાં રૂ. ૭૫,૦૦,૦૦૦/- નું સંપૂર્ણ અવેજ ચૂકવ્યું હોવાનો દાવો કરે છે (એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસ.સી. ૨૦૩૩ : એમ.એ.એન.યુ./એસ.સી./૭૩૭૬/૨૦૦૮). અમારા દ્વારા ઠરાવ્યા મુજબ, કરાર માત્ર પ્રસ્તાવિત વેચનારાઓ સામે જ અધિકારો ઊભા કરી શકે છે અને અહીંના અપીલકર્તા જેવા ત્રીજા પક્ષકારો સામે નહીં. ટ્રાન્સફર ઓફ પ્રોપર્ટી એક્ટ, ૧૮૮૨ ની કલમ ૫૪ મુજબ, બાનાખત સામાવાળાઓ/વાદીઓની તરફેણમાં મિલકતમાં કોઈ તબદીલીપાત્ર હિત અથવા માલિકી હકનું સર્જન કરતું ન હોવાથી, અમે ઠરાવીએ છીએ કે માત્ર બાનાખતના આધારે ચતુરાઈભર્યા ડ્રાફ્ટિંગ દ્વારા દાવાનું કારણ પ્રગટ કરવાનો વાદીઓનો પ્રયાસ નિષ્ફળ જવો જ જોઈએ, કારણ કે આવું પ્રગટીકરણ માત્ર હકીકતોના નિવેદન પૂરતું મર્યાદિત ન હોઈ શકે પરંતુ દાવો કરવાનો કાનૂની અધિકાર પ્રગટ કરવો જોઈએ.

૧૫.૨.૨. બીજું, અને કદાચ વધુ મૂળભૂત રીતે, જેમ કે આપણે ઉપર જોયું અને ઠરાવ્યું છે, સામાવાળાઓ પાસે અપીલકર્તા સામે અમલમાં મૂકી શકાય તેવો કોઈ કાનૂની અધિકાર નથી કારણ કે તેમનો દાવો ટ્રાન્સફર ઓફ પ્રોપર્ટી એક્ટ, ૧૮૮૨ ની કલમ ૫૪ ના આધારે ગર્ભિત રીતે બાધિત છે. તેમનો ઉપાય, જો કોઈ હોય તો, તેમના પ્રસ્તાવિત વેચનારાઓ સામે રહેલો છે. સામાવાળાઓની તરફેણમાં રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપવા અંગે દાવાની હકીકતો મૌન રહે છે, જે એકમાત્ર તેમને અપીલકર્તા સામે દાવો દાખલ કરવાનો માન્ય અધિકાર આપી શકે છે, જેમ કે અમે અગાઉ ઠરાવ્યું છે. તેમના માટે ઉપલબ્ધ અન્ય ઉપાય એ છે કે વિશિષ્ટ પાલન માટે વેચનારાઓ સામે દાવો દાખલ કરવો. આ સિદ્ધાંત કે. બસવરાજપ્પા (ઉપર મુજબ) માં સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે કરાર ધારક ત્રીજા પક્ષકારો સામે કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાનો અધિકાર ધરાવતો નથી. સદર ચુકાદાનો સંબંધિત ફરો નીચે મુજબ ટાંકવામાં આવ્યો છે :

‘૮. ... માત્ર બાનાખતના આધારે અપીલકર્તાને હરાજીમાં મૂકવામાં આવેલી મિલકતમાં કોઈ હિત પ્રાપ્ત થયું નથી કે જેથી તે નિયમ ૬૦ હેઠળ આવી હરાજી રદ કરવા માટે અરજી કરવા સક્ષમ બને અને ખાસ કરીને જ્યારે તેનો વ્યવહાર નિયમ ૫૧ અને ૪૮ સાથે વંચાણે લેતાં નિયમ ૧૬(૧) થી અસરગ્રસ્ત હતો. પરિણામે તેને આવી અરજી કરવા માટે

હકદાર બનાવે તેવું કોઈ કાનૂની હિત હોવાનું કહી શકાય નહીં. પરિણામે આવી અરજી કરવાના અપીલકર્તાના હકને નકારી કાઢતા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચના નિર્ણયમાં કોઈ ખામી શોધી શકાતી નથી.’

૧૫.૨.૩. સામાવાળાઓના વિદ્વાન વકીલની એવી દલીલ કે અપીલકર્તા દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ચુકાદાઓ લાગુ પડતા નથી, તે સાદા કારણસર સ્વીકારી શકાય નહીં કે આ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કાનૂની સિદ્ધાંત કયા તબક્કે તેના પર આધાર રાખવામાં આવે છે તે ધ્યાનમાં લીધા વિના લાગુ પડે છે. જે સુસંગત છે તે કાનૂની સિદ્ધાંત છે, તબક્કો નહીં. આવી દલીલો ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૧ ની ભાવના વિરુદ્ધ જાય છે. એકવાર કાનૂની સિદ્ધાંત નક્કી થઈ જાય પછી, અદાલતોએ કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને સદર સિદ્ધાંત લાગુ કરવો પડશે અને એકવાર લાગુ પડતો જણાય પછી, તબક્કો ધ્યાને લીધા વિના, વ્યર્થ દાવાઓને ફગાવી દેવા માટે તે જ લાગુ કરવો પડશે. એવી દલીલ કરવામાં કોઈ અર્થ નથી કે જ્યારે વાદીનો દાવો કાં તો કાયદા દ્વારા બાધિત હોય અથવા દાવા અરજી દાવાનું કારણ પ્રગટ કરવામાં નિષ્ફળ જાય ત્યારે સામા પક્ષકારે સમગ્ર ટ્રાયલની અગ્નિપરીક્ષામાંથી પસાર થવું જ જોઈએ, કારણ કે તે અદાલતોનો કિંમતી સમય બગાડીને કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કરવા સમાન ગણાશે. બીજી તરફ, સામાવાળાઓ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ચુકાદાઓ તેમના બચાવમાં આવતા નથી કારણ કે તેમના દ્વારા

સંદર્ભિત ચુકાદાઓ પણ એવો સિદ્ધાંત નિર્ધારિત કરે છે કે જો દાવા અરજીના અર્થપૂર્ણ વાંચન પરથી દાવાનું કારણ પ્રગટ ન થતું હોય અથવા કાયદા દ્વારા બાધિત હોય તો દાવા અરજી નામંજૂર કરી શકાય છે. હાલના કેસમાં, હકીકતો પરથી, અમને આ કેસ વાદીઓ અને વેચનારાઓ વચ્ચે ચેમ્પર્ટસ લિટીગેશન (ગેરકાયદેસર મુકદ્દમાબાજી) નો પણ જણાય છે, જેઓ દાવામાં પક્ષકાર નથી. જો કે અમુક રાજ્યો દ્વારા સીપીસીમાં સુધારા દ્વારા આપણા દેશમાં અમુક અંશે ચેમ્પર્ટસ લિટીગેશનને માન્યતા આપવામાં આવી છે, તેમ છતાં હાલના કેસની હકીકતો અને દાવા અરજીમાંના કથનોને ધ્યાનમાં લેતાં, અમને આ મુકદ્દમાબાજી માત્ર અન્યાયી, અંતરાત્મા વિરુદ્ધની અથવા બળજબરીપૂર્વકની જણાય છે.

૧૫.૨.૪. વધુમાં, સામાવાળાઓ મિલકતના કબજામાં નથી. જ્યારે, વર્ષ ૧૯૦૫ થી અપીલકર્તાનો કબજો દાવા અરજીમાં જ સ્વીકારવામાં આવ્યો છે. આવા સંજોગોમાં, જ્યાં વાદીઓ કબજામાં નથી અને પ્રતિવાદી એક સદીથી વધુ સમયથી સ્થાયી કબજામાં છે, ત્યાં પ્રસ્તાવિત ખરીદનાર દ્વારા માત્ર મનાઈહુકમ માટેનો દાવો સ્પષ્ટપણે ટકી શકે તેમ નથી. સ્પેસિફિક રિલીફ એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૪૧(જે) જ્યારે બાબતમાં વાદીનું કોઈ અંગત હિત ન હોય ત્યારે મનાઈહુકમ આપવાની મનાઈ ફરમાવે છે. હાલના કેસમાં, સામાવાળાઓ, માત્ર કરાર ધારકો હોવાથી, દાવાવાળી મિલકતમાં કોઈ અંગત હિત ધરાવતા નથી જે ત્રીજા પક્ષકારો સામે અમલમાં મૂકી

શકાય. કાયદેસર રીતે અમલમાં મૂકી શકાય તેવા અધિકારના સંદર્ભમાં 'અંગત હિત' ને સમજવાનું છે, કારણ કે જ્યારે કાયદામાં કોઈ અવરોધ હોય, ત્યારે માત્ર પરિણામમાં હિતનું અસ્તિત્વ દાવો કરવાનો અધિકાર આપી શકતું નથી. અમે ઉપર ઠરાવ્યા મુજબ, સ્પેસિફિક રિલીફ એક્ટ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૩૪ હેઠળ વિચાર્યા મુજબ કોઈ જાહેર કરવાની દાદ માંગવામાં આવી નથી. આ સિદ્ધાંત ઝારખંડ સ્ટેટ હાઉસિંગ બોર્ડ (ઉપર મુજબ) માં સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આ કોર્ટે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે જ્યાં ટાઈટલ વિવાદમાં હોય, ત્યાં માત્ર મનાઈદુકમ માટેનો દાવો ટકી શકે તેમ નથી. સદર ચુકાદાનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે:—

‘૧૧. આ કોર્ટના ચુકાદાઓની શ્રેણી દ્વારા સુસ્થાપિત થયેલ છે કે દરેક કેસમાં જ્યાં પ્રતિવાદી વાદીના ટાઈટલનો વિવાદ કરે છે તેવા તમામ કેસોમાં વાદીએ જાહેરાતની દાદ માંગવી જરૂરી નથી. માત્ર મનાઈદુકમ માટેનો દાવો ત્યારે જ ટકતો નથી જ્યારે પ્રતિવાદી ટાઈટલના સંબંધમાં સાચો વિવાદ ઉભો કરે છે અને જ્યારે તે વાદીના ટાઈટલ પર શંકાના વાદળો ઉભા કરે છે, ત્યારે અનિવાર્યપણે તેવા સંજોગોમાં, વાદી માત્ર મનાઈદુકમ માટેનો દાવો ચાલુ રાખી શકતો નથી.’

૧૫.૨.૫. દાવા અરજીમાં હજુ એક દોષ મિલકતની ઓળખ અંગેનો છે. સામાવાળાઓ/વાદીઓએ, ઉપર જોયા મુજબ, દાવાવાળી મિલકત પર

અપીલકર્તાના કબજાનો સ્વીકાર કર્યો છે. દાવા અરજી, એક તરફ, સામાવાળાઓ દ્વારા દાવો કરાયેલી મિલકત અપીલકર્તાના કબજામાં છે તે જ છે કે કેમ તે અંગે વિવાદ ઉભો કરે છે, અને બીજી તરફ, તેમના વેચનારાઓના ટાઈટલની પુષ્ટિ કરતી જાહેરાત માંગ્યા વિના, અપીલકર્તા/પ્રતિવાદીને મિલકત તબદીલ કરતા અટકાવવા માટે માત્ર કાયમી મનાઈક્રમની દાદ માંગે છે. કબજા માટે વાદીઓનો હક તેમના વેચનારાઓના ટાઈટલ પર ટકેલો છે અને તે સ્વતંત્ર અધિકાર નથી. કબજા વિના અને ટાઈટલની જાહેરાત માંગ્યા વિના, માત્ર દાવો બાધિત નથી પરંતુ દાવાનું કારણ પણ કાલ્પનિક છે.”

૧૫. વિદ્વાન વકીલે મૃગેન્દ્ર ઇન્ડ્રવદન મહેતા અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં પેરા નં. ૩૦ અને ૩૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે :

“૩૦. આમ, જો પ્રથમ અપીલ કોર્ટ પ્રથમ અપીલમાં ઉપસ્થિત થતા નિર્ણય માટેના મુદ્દાઓ અલગથી ન ઘડે તો પણ, જ્યાં સુધી તે કોર્ટ સદર અપીલમાં ચર્ચા માટે વાસ્તવમાં ઉદ્ભવતા તમામ મુદ્દાઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે ત્યાં સુધી તે ઘાતક સાબિત થશે નહીં. તે સંબંધમાં સીપીસીના ઓર્ડર ૪૧ રૂલ ૩૧ ના આદેશનું નોંધપાત્ર પાલન પૂરતું છે. આ સંબંધમાં, જી. અમલોરપાવમ અને અન્ય વિ. આર.સી. ડાયોસિસ ઓફ મદુરાઈ અને અન્ય નો સંદર્ભ લઈ શકાય છે, જેમાં આ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું :-

‘૯. કોઈ ચોક્કસ કેસમાં સીપીસીના ઓર્ડર ૪૧ રૂલ ૩૧ ની જોગવાઈઓનું નોંધપાત્ર પાલન થયું છે કે કેમ તે પ્રશ્ન દરેક કેસમાં આપવામાં આવેલા ચુકાદાના સ્વરૂપ પર નક્કી કરવાનો રહે છે. જોગવાઈઓનું બિન-પાલન ચુકાદાને દૂષિત કરી શકશે નહીં અને તેને સંપૂર્ણપણે રદબાતલ બનાવશે નહીં, અને જો તેનું નોંધપાત્ર પાલન થયું હોય અને બીજી અપીલ કોર્ટ નીચલી અપીલ કોર્ટના તારણો નક્કી કરવાની સ્થિતિમાં હોય તો તેને અવગણી શકાય છે. એમાં કોઈ શંકા નથી કે અપીલ કોર્ટે સીપીસીના ઓર્ડર ૪૧ રૂલ ૩૧ ની તમામ આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવું ઇચ્છનીય છે. પરંતુ જો ચુકાદા પરથી એ જાણી શકાય કે સદર આવશ્યકતાઓનું નોંધપાત્ર પાલન થયું છે અને ન્યાયને કોઈ નુકસાન થયું નથી, તો તે પૂરતું રહેશે. જ્યાં અપીલ કોર્ટે રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવા ધ્યાને લીધા હોય અને તેની વિગતવાર ચર્ચા કરી હોય, કોઈ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી હોય અને તેના તારણો કારણો દ્વારા સમર્થિત હોય, ભલે અપીલ કોર્ટ દ્વારા મુદ્દો ઘડવામાં ન આવ્યો હોય, ત્યાં સીપીસીના ઓર્ડર ૪૧ રૂલ ૩૧ ની જોગવાઈઓનું નોંધપાત્ર પાલન થયું છે અને ચુકાદો નિર્ણય માટેના મુદ્દાના અભાવે કોઈપણ રીતે દૂષિત થતો નથી. જ્યાં નીચલી અપીલ કોર્ટ દ્વારા પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદ પર વિચાર કરવાનો પ્રામાણિક પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હોય અને બંને પક્ષો તરફથી રજૂ થતા પુરાવા, હકીકતો અને અન્ય બાબતોનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન અને સંતુલન નીચલી અપીલ કોર્ટના ચુકાદાના

વાંચન પરથી સ્પષ્ટપણે જણાઈ આવતું હોય, તો તે એક માન્ય ચુકાદો ગણાશે ભલે તેમાં નિર્ણય માટેના મુદ્દાઓ ન હોય. અપીલ કોર્ટ માટે નિર્ણય માટેના મુદ્દાઓ ઘડવાનું અને નિર્ણય માટે કારણો ટાંકવાનું ફરજિયાત બનાવવાનો નિયમનો હેતુ નિર્ણય માટે ઉપસ્થિત થતી પરસ્પર વિરોધી દલીલો પર કોર્ટનું ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાનો છે અને પક્ષકારોને જે આધાર પર નિર્ણય આધારિત છે તે સમજવાની તક પૂરી પાડવાનો પણ છે જેથી તેઓ નિર્ણયનો આધાર જાણી શકે અને જો યોગ્ય જણાય અને સલાહ મળે તો સીપીસીની કલમ ૧૦૦ દ્વારા પ્રદાન કરાયેલ બીજી અપીલના ઉપાયનો લાભ લઈ શકે.’

૩૧. ઉપર નોંધ્યા મુજબ, હાઈકોર્ટે ચુકાદાના મુખ્ય ભાગમાં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા તમામ મુદ્દાઓ નિર્ધારિત કર્યા હતા અને તેથી, અપીલમાં જે મુદ્દાઓ ધ્યાને લેવાના હતા તે તમામ મુદ્દાઓ પ્રત્યે સંપૂર્ણપણે સભાન હતી. વધુમાં, અમને એવું જણાતું નથી કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ધ્યાને લેવાયેલો કોઈ ચોક્કસ મુદ્દો અપીલનો નિર્ણય કરતી વખતે હાઈકોર્ટ દ્વારા છોડી દેવામાં આવ્યો હોય. અસરમાં, અમને એવી દલીલમાં કોઈ વજૂદ જણાતું નથી કે વાદગ્રસ્ત ચુકાદો આ પ્રાથમિક આધાર પર રદ થવાને પાત્ર છે, જે હાઈકોર્ટ દ્વારા પ્રથમ અપીલની નવેસરથી પુનર્વિચારણાની માંગ કરે છે.”

સદર ચુકાદો સીપીસીના ઓર્ડર જ૧ રૂલ ૩૧ ના મુદ્દા પર હોવાની

હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને અને પ્રથમ અપીલનો નિર્ણય કરતી વખતે, અપીલ કોર્ટે ચુકાદાના મુખ્ય ભાગમાં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા તમામ મુદ્દાઓનો નિર્ણય કર્યો છે અને તેથી અપીલનો નિર્ણય કરતી વખતે તમામ મુદ્દાઓ પ્રત્યે સંપૂર્ણપણે સભાન હતી અને સીપીસીના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ ટ્રાયલ કોર્ટ અને અપીલ કોર્ટે માત્ર દાવા અરજી અને દાવા અરજી સાથે જોડેલા દસ્તાવેજો જ ધ્યાને લીધા છે, તેથી હાલની સેકન્ડ અપીલમાં કોઈ મહત્વના પ્રશ્નો સમાવિષ્ટ નથી અને હાલની સેકન્ડ અપીલ નામંજૂર થવાને પાત્ર છે.

૧૬. વાદી વર્ષ ૧૯૮૩ માં મામલતદાર સમક્ષ દાખલ કરાયેલી અરજીના વિશિષ્ટ પાલનની માંગણી કરી રહ્યા છે જે વર્ષ ૧૯૮૩ માં નકારી કાઢવામાં આવી હતી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલનો દાવો સંપૂર્ણપણે મુદતબહાર છે અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા યોગ્ય રીતે નામંજૂર કરવામાં આવ્યો છે અને અપીલ કોર્ટ દ્વારા તેની પુષ્ટિ કરવામાં આવી છે.

૧૭. એ નોંધવું જરૂરી છે કે સેકન્ડ અપીલમાં, વ્યાપ અત્યંત મર્યાદિત છે અને કોર્ટ પુરાવાનું પુનઃ મૂલ્યાંકન કરી શકતી નથી. નવનીથમ્મલ વિ. અર્જુન ચેટ્ટી, જે ૧૯૯૬ (૬) એસ.સી.સી. ૧૭૭ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તેના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:-

“૧૧. આ અદાલતે, અસંખ્ય વખત નિર્દેશ કર્યો છે કે સીપીસીની કલમ

૧૦૦ હેઠળ હાઈકોર્ટ દ્વારા નીચેની અદાલતોના સમવર્તી તારણોમાં હસ્તક્ષેપ કરવો ટાળવો જોઈએ સિવાય કે અનિવાર્ય કારણોસર તેમ કરવું જરૂરી બને. કોઈપણ સંજોગોમાં, હાઈકોર્ટ માત્ર નીચલી અદાલતોના તારણોને બદલવા માટે પુરાવાનું પુનઃ મૂલ્યાંકન કરે તેવી અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી.”

૧૮. જયચંદ (મૃત્યુ પામેલ) ના કાયદેસરના વારસદારો અને અન્ય વિ. સહનુલાલ અને અન્ય, જે ૨૦૨૪ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન એસ.સી. ૩૮૬૪ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તેના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:-

“૨૮. આમ એ સ્પષ્ટ છે કે સીપીસીની કલમ ૧૦૦ હેઠળ, હાઈકોર્ટ પ્રથમ અપીલ કોર્ટ દ્વારા પહોંચેલા હકીકતના તારણોમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકતી નથી જે હકીકતોની અંતિમ અદાલત છે સિવાય કે એવા કિસ્સાઓમાં જ્યાં આવા તારણો કાયદાની ફરજિયાત જોગવાઈઓ વિરુદ્ધ હોવાને કારણે ભૂલભરેલા હતા, અથવા સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરાયેલા ચુકાદાના આધારે તેની સુસ્થાપિત સ્થિતિ વિરુદ્ધ હતા અથવા અસ્વીકાર્ય પુરાવા પર આધારિત હતા અથવા પુરાવા વિનાના હતા.”

૧૯. ઉપર જણાવેલી હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને હાલની સેકન્ડ અપીલમાં કાયદાના કોઈ મહત્વના પ્રશ્નો સમાવિષ્ટ નથી અને અપીલના મેમોમાં

સૂચવવામાં આવેલા પ્રશ્નો, જે ખાસ કરીને ઉપર પેરા ૪ માં પુનઃ રજૂ કરવામાં આવ્યા છે, તે કાયદાના મહત્વના પ્રશ્નો નથી અને તેથી પણ હાલની સેકન્ડ અપીલ પ્રવેશના તબક્કે જ નામંજૂર થવાને પાત્ર છે.

૨૦. સંજોગો અનુસાર, આ સેકન્ડ અપીલ કાયદાના કોઈપણ મહત્વના પ્રશ્ન વિનાની છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ અને પ્રથમ અપીલ કોર્ટ બંનેએ પક્ષકારો વચ્ચેના મુદ્દાનો યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં યોગ્ય રીતે નિર્ણય કર્યો છે અને ઉપર જણાવ્યા મુજબ હાલની અપીલમાં કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો નથી. વાદી વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ તેમજ પ્રથમ અપીલ કોર્ટ સમક્ષ પોતાનો કેસ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે. આ કોર્ટને હાલની સેકન્ડ અપીલમાં કોઈ વજૂદ જણાતું નથી કારણ કે તે હકીકત અને કાયદા બંને પર કોઈપણ ગુણદોષ વિનાની છે અને તે નામંજૂર કરવામાં આવે છે. સેકન્ડ અપીલના નિકાલને ધ્યાને લેતાં, સ્ટે માટેની સિવિલ એપિલેશન ટકી શકતી નથી અને તે મુજબ તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

સહી/-  
(સંજીવ જે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

*This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====